

Kapittel 11

Skinmo 47 – Firestolperskonstruksjon, grav fra merovingertid, brønn fra middelalder og kokegroper og ovn fra jernalder

Ola Rønne

Innledning

På Skinmo, gnr. 2045, bnr.1, 2, 3, 4, Larvik kommune, ble det i 2005 og 2006 foretatt en større arkeologisk undersøkelse. Lokaliteten ble registrert av Vestfold fylkeskommune i 1999 (Wooley 1999). I den forbindelse ble det funnet spor av strukturer tolket som stolpehull, kokegroper og strukturer med ukjent funksjon. Lokaliteten er tidligere kalt lok. 47. Lokaliteten har Askeladden Id nr. 112778.

Undersøkelsen ble i hovedsak utført med maskinell flateavdekking i dyrka mark og på et lite område med skog. Det ble funnet en flatmarksgrav, rester av en gravhaug med fotgrøft, ytterligere to fotgrøfter, seks stolpehull, hvorav fire danner en firestolperskonstruksjon. Det er undersøkt 26 kokegroper, åtte ildsteder, fire kullflekker, en mulig ovn, en rydningsrøys, en mulig brønn og to udefinerte nedgravninger. Av om lag 90 strukturer som ble undersøkt er det avskrevet 40. Det er også undersøkt og avskrevet mange strukturer underveis som ikke er blitt dokumentert og dermed ikke er så lett å kvantifisere. Mange var recente eller naturdannelser. Eksempel på sistnevnte kategorier er drenggrøfter, sprengestein, steinoppbygg og rotvelte.

I flatmarksgrava ble det funnet spydspiss, kniv, nagler og bryne. I den mulige brønnen ble det funnet to bryner. En hulkiløks av stein ble funnet i åkeren. I tillegg ble det samlet inn brente bein, 49 kullprøver og fem makroprøver.

Restene av gravhaugen viste seg å være forstyrret av recente inngrep, i midten var det gravd ned et moderne oljefat. Flatmarksgrava ble snittet med maskin, og da det ble påvist gravmateriale ble alle massene fra snittet såldet. Den resterende halvdel ble gravd lagvis, og alle funn ble målt inn in situ. Mulig ovn besto av en rund nedgravning med rødlig silt, og i og delvis under dette laget var det trekull. Anlegget ble undersøkt gjennom en kombinasjon av formgraving

og snitting. Den mulige brønnen ble snittet maskinelt og profilet dokumentert, resten ble gravd manuelt, lagvis. Anlegget var svært forstyrret av moderne drenggrøfter. Nedgravninger, kokegroper og ildsteder ble snittet og dokumentert eller avskrevet.

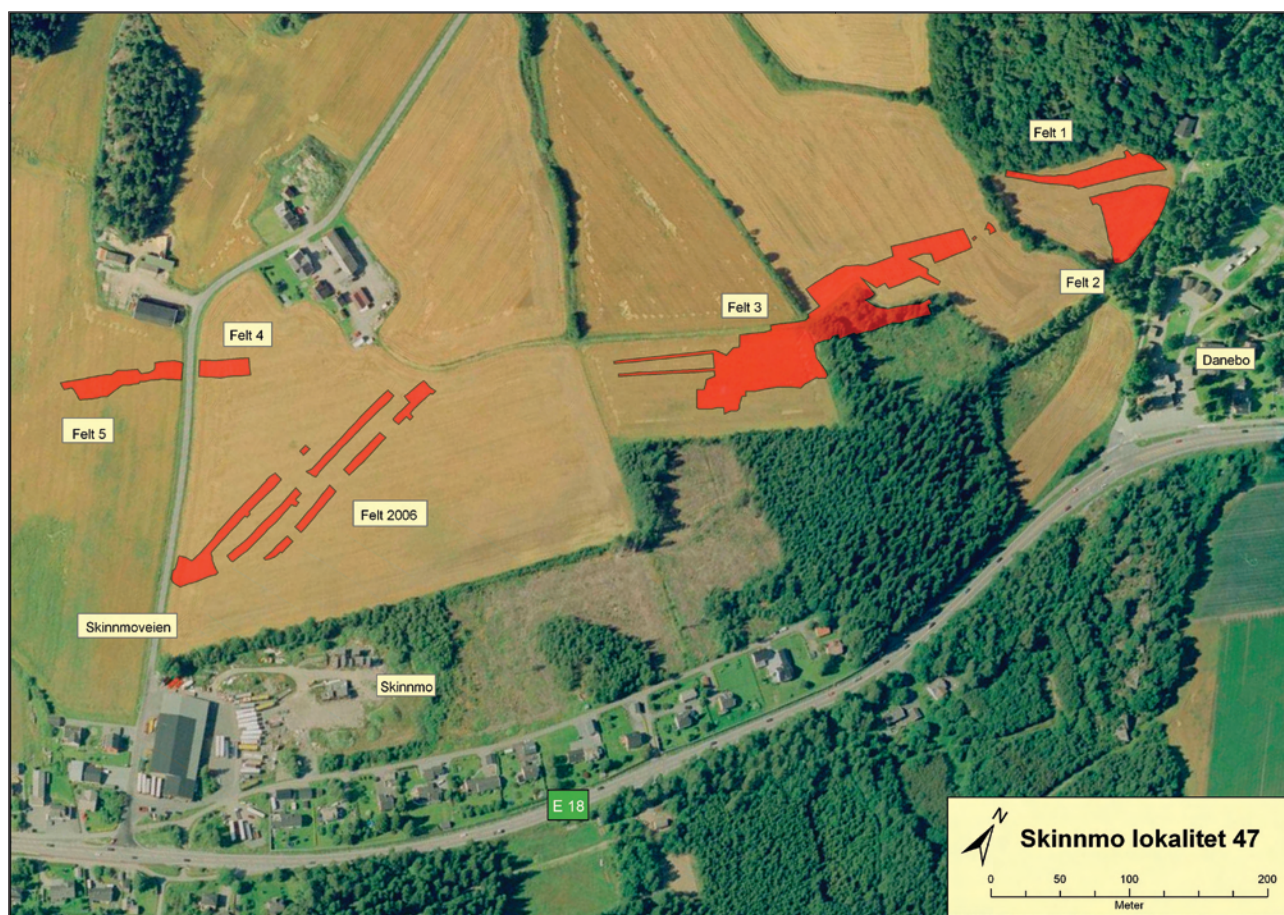
I 2005 ble det brukt gravemaskin i mer enn 30 dagsverk til å avdekke feltene, snitte strukturer, fjerne masser og legge igjen feltene. Til sammen 53 dagsverk ble nedlagt av arkeologer som fulgte maskinen og krafset undergrunnen. Til sammen ble det åpnet opp og krafset 12 000 m². Det tilsvarer 224 m² per dagsverk. 90 strukturer ble undersøkt på 22 dagsverk (opprensing, dokumentasjon, snitting, kassegraving, formgraving, uttak av kullprøve, makroprøve, funnbehandling), hvilket gir et snitt på rundt 4 undersøkte strukturer per dag. I tillegg kommer et ikke kjent antall strukturer som ble avskrevet ved undersøkelsen. Tolv dager ble brukt på innmåling og opplæring i målemetodikk. Prosjektmedarbeider brukte 48 dagsverk på lokaliteten inkludert fridager, permisjoner og møter. Antall dagsverk til feltleder II og assistenter utgjorde til sammen 106. Sykdom, permisjoner og fridager utgjorde til sammen 16 dagsverk.

I 2006 ble det brukt i underkant av seks dagsverk med gravemaskin for å åpne opp feltene. Det ble brukt ti dagsverk for å følge maskinen, krafse, rense opp og dokumentere. Til sammen ble det åpnet opp og krafset 2880 m² fordelt på 8 sjakter. Alle sjaktene ble lagt fra nordsiden av Skinmoveien i om lag nordlig retning. Det ble ikke funnet sikre forhistoriske strukturer eller funn.

Funn fra lokaliteten er katalogisert under C-nr: C56558, C56072–C56075 og C56081.

Beliggenhet og topografi

Undersøkelsesområdet lå på gården Skinmo og utgjorde omlag 110 000 m². Området består hovedsakelig av dyrket mark, med unntak av en liten del

Figur 11.1: Ortofoto over utgravingsfeltene på Skinnmo 47. Ortofoto: Statens vegvesen, region sør. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 11.1: Overview of the trenches at Skinnmo 47. Ortophoto: Directorate of Public Roads, Southern Region. Illustration: Magne Samdal.

som var skogkledt. Terrenget hvor utgravingene ble foretatt, gikk på tvers av en liten dalgang. Det vil si at terrenget falt mot syd, ble flatere på midten for deretter å stige igjen i enden av traséen, mot Skinnmoveien. På midten av undersøkelsesområdet, falt terrenget også mot vest. Høyden lå mellom 70 og 80 meter over havet (figur 6.1 og 11.1).

Utgravingsområdet i 2005 besto av fem utgravingsfelt kalt felt 1 til 5 og går fra nord mot syd. I tillegg kommer åtte større og mindre felter som ble åpnet opp i 2006. Disse strekker seg fra Skinnmoveien og nordover. Disse feltene er av mindre betydning fordi det her ikke er påvist forhistoriske strukturer eller gjenstandsfunn (figur 11.1).

Undergrunnen i området besto i nord, på felt 1, av sand i nord som gradvis gikk over til tyngre masser og endte i leirblandet silt i syd.

På felt 2 var det fin sand og en del store stein i grunnen (teigen som felt 1 og 2 lå på er kalt "Steinrødnin-gen", ifølge lokal informant). Midt mellom felt 1 og 2 gikk hovedvannledningen.

På felt 3, som var det største feltet, var undergrunnen skiftende. Nordlige halvdel besto dels av siltig blandet sand og dels av grovere masser, sand og grus. Midt på feltet, i den østlige delen, besto undergrunnen av grov sand. Dette området var fuktig. Sydlige halvdel hadde i hovedsak silt og sandblandet silt som undergrunn. Også her hadde det vært fuktig, noe jernutfelling og mange drengrofter vitnet om. Lengst syd i feltet var det spor av et vannsig i form av brune humus og torvholdige masser som strakte seg vestnordvest mot et tidligere vannløp. Området lengst syd bar preg å ha vært svært fuktig. Kullet i anleggene i denne delen av feltet var gjennomtrukket av jernutfelling og framsto som brunt på farge. Rett øst for feltet bar jordsmonnet preg av å ha vært utkanten av en drenert myr. Her var jorda mørk og fuktig også i tørre perioder.

Felt 4 lå på nordsiden av Skinnmoveien, og undergrunnen besto tyngre masser, men med felter med sand.

Felt 5, på sørsiden av Skinnmoveien, hadde tyngre masser i undergrunnen, silt og leire.

I feltene fra undersøkelsen i 2006 varierte undergrunnen fra fin sand til sandholdig silt og leirholdig silt.

Felles for hele området var mange moderne inngrep i form av hovedvannledning, dybdepløying, drengrofter, steinopptrekk og bortsprengt stein. Særlig dybdepløying hadde erodert strukturene betraktelig. Gravhaugen (S23017) var preget av at en traktorvei hadde delvis gått over den, samt moderne nedgravninger i restene av haugen. To andre gravhauger var totalt slettet, og kun fotgrøftene viste at de hadde ligget i området.

Deler av området kan ha vært planert, søndre del av felt 1 bar preg av mistenkelig tunge masser. Einar Håkestad ved Larvik landbrukskontor kunne ikke finne opplysninger som kunne bekrefte denne mistanken. Han kunne ikke finne kart som viste bakkeplanering, hvilket ikke nødvendigvis betyr at det ikke har vært planert. Opplysninger fra lokal informant tyder på at det er brukt bulldoser til å rydde deler av området syd for felt 1 og 2 i forbindelse med nyrydning av en teig inn mot skogen.

Nord for veien ved Danebo er det kjent et gravfelt, registrert i Askeladden: Id. nr. 91186. Det er også to gravhauger lengre øst som nok tilhører samme feltet: Id. nr. 91185 og Id. nr. 91140. Lengre sør ligger gravfeltet Id. nr. 91184, fra dette er det om lag 150 meter til utgravingsfeltet hvor det ble funnet rester av gravhauger. Videre er det registrert to rundrøyser nordvest av tunet på Skinmo: Id. nr. 90938 og Id. nr. 90942. I sydøst, om lag 50 meter nordøst av Skinmoveien er ytterligere to gravminner kjent: Id. nr. 90831 og Id. nr. 90823.

Forventninger og problemstillinger

Forhold mellom prosjektplanens faglige forventninger og resultater

Ut fra beskrivelsen av strukturer i registreringsrapporten burde det ha blitt funnet et mindre antall hustomter og andre strukturer som ildsteder, kokegroper og nedgravninger mellom hustomtene (Wooley 1999). Problemstillingene i prosjektbeskrivelsen var knyttet opp til disse strukturene.

Hovedproblemstillingene for undersøkelsen var om hustomter fra de forskjellige hovedperiodene kunne skilles ut og funksjonsbestemmes. Hvilke relasjoner fantes mellom eventuelle hustomter og andre aktivitetssoner. Kunne gjerder, brønner, skillet innmark/utmark og aktivitetssoner på gården defineres. Hvordan var forholdet mellom kokegroper, ildsteder og hustomter (Gjerpe 2005e). Underordnede problem-

stillinger var knyttet opp til postdeposisjonelle prosesser, blant annet hvordan massene i et stolpehull dannes.

I alt var det registrert 134 strukturer under forundersøkelsen (Wooley 1999). Undersøkelsen tok sikte på å åpne opp så store felt som mulig for å dokumentere forhistoriske hustomter, gårder og tun. Sentralt i problemstillingen lå å finne ut hva som var mellom hustomtene og gårdene. Denne problemstillingen omfattet om man kunne spore innmark og utmark, gårdenes størrelse og forholdet mellom de forskjellige anleggskategoriene i et større landskapsrom.

Under undersøkelsen ble det påvist få eller ingen spor etter huskonstruksjoner. Problemstillingen ble derfor endret, og undersøkelsen fikk et mindre omfang enn planlagt. Funn av et relativt sett stort antall kokegroper og ildsteder, nedgravninger, spor av graver og gravhauger gjorde at problemstillingene endret fokus i forhold til prosjektbeskrivelsen.

Med utgangspunkt i de kjente gravhaugene i området og deres beliggenhet tett opp til undersøkelsesområdet, var det naturlig å endre fokus fra en ren boplasundersøkelse til å inkorporere graver og strukturer knyttet til graver og gravfelt i problemstillingene. Landskapsbruken var fortsatt prioritert, men fokus var på en romlig bruk og organisering av graver, kokegroper og andre spor.

Forholdet til prosjektplanens forventning til fremdrift og resultat

Prosjektplanen la opp til en stor undersøkelse med 780 dagsverk. Det var estimert at det skulle åpnes opp 70 000 m² og undersøkes 2000 strukturer. Det ble funnet langt færre strukturer enn det var beregnet i prosjektplanen. At det var feilberegnet antall og type strukturer, gjorde det vanskelig å prioritere omfanget av undersøkelsen. Sporene var av en annen karakter og størrelsesorden enn forventet. Det ble klart at vi kunne omprioritere og kutte ned på antall dagsverk. I praksis ble dette gjennomført ved å plassere to feltassistenter på andre lokaliteter. Selve undersøkelsen ble også avsluttet tidligere enn beregnet i 2005, og i 2006 ble det kun foretatt en mindre undersøkelse i den sørlige delen av lokaliteten. Det ble åpnet opp i underkant av en femtedel av estimert areal og det ble påvist i underkant av 5 % av beregnet antall strukturer. I tillegg var dette strukturer delvis av en annen type enn forventet. Både forventningene til hvor stor arbeidsinnsats som krevdes og antallet strukturer var overvurdert.

Tatt i betraktning en redusert arbeidstokk og endring av problemstilling og perspektiv, fra boplassundersøkelse til undersøkelse av graver og kokegroper, fremkom interessante funn. Særlig vil jeg fremheve den firestolpede konstruksjonen som kan ha vært anlagt i forbindelse med eller i tilknytning til gravene. Funn av en mulig brønn fra vikingtid er også et sjeldent og viktig funn. Prosjektplanen la opp til å undersøke forholdet mellom innmark, utmark og aktivitetssoner. Kokegropene, firestolperskonstruksjonen, brønnen og gravene kan også studeres ut fra et slikt perspektiv og gir verdifull informasjon om bruken og utviklingen av området. En viktig erfaring var at det finnes store funntomme områder mellom aktivitetssonene. Dette er ikke selvsagt, en kunne tenke seg at i et arkeologisk tidsperspektiv ville det finnes spor etter menneskelige aktiviteter over alt.

Undersøkelsen

Metode

Maskinell flateavdekking ble benyttet som utgravingsmetode (se Løken *et al.* 1996). Større strukturer ble maskinsnittet. Dette ble gjort fordi det var mange recente strukturer som sprengestein, drengrofter og steinopptrekk. Bruk av gravemaskin gjorde at en fikk dype fine profiler som var lett å rense opp, tolke og dokumentere eller avskrive. En grav ble maskinsnittet. Massene fra den snittede delen ble såldet i sin helhet i ettertid. Den andre halvparten ble gravd manuelt, og funnene ble målt inn *in situ*. En annen rest av gravhaug ble forsøkt gravd lagvis og med profiler som ble dokumentert og deretter fjernet, en slags variant av single context metoden. Dette anlegget viste seg under utgravingen å være svært forstyrret av recente aktiviteter. Kokegroper og ildsteder ble snittet med graveskje eller med spade. Mulig brønn ble snittet med gravemaskin. Den andre halvparten ble gravd manuelt, fra toppen og nedover lagvis.

Utgravingen startet i nord enden av traséen i 2005, og her ble i alt fem felt åpnet opp. Vi begynte å flateavdekke felt 1, som lå vest for eksisterende vannledning. Deretter på den andre siden av vannledningen. Utgravingsmannskapet og gravemaskinene fulgte så fra nord mot syd. De to sydligste feltene, på hver side av Skinnmoveien, ble gjort ferdig mens vi fortsatt undersøkte feltene midtveis. Disse ble undersøkt fordi ny vannledningstrasé skulle bygges her. I 2006 begynte vi å grave fra Skinnmoveien og nordover. I alt åtte mindre felt ble åpnet opp.

Kildekritiske problemer

Moderne vannledning, drenering og kraftig nedpløying er viktige faktorer for å vurdere lokaliteten kil-

dekritisk. I tillegg kommer at gravhaug S23017 lå delvis under en traktorvei og at det var gravd ned et oljefat i restene av røysa. De kildekritiske spørsmålene knytter seg derfor til at kulturminnene var nedslitt av moderne aktivitet. Metodisk benyttet vi oss av en relativt grov fremgangsmåte for eksempel ved at vi maskinsnittet større strukturer. Dette ga datatap i de tilfellene hvor strukturene ikke var steinopptrekk eller moderne nedgravninger. Grava S2003 ble maskinsnittet, men sålding av alle massene fra snittet viste at tapet av gjenstander var minimalt. I ettertid kan en se at en regulær utgraving kunne ha gitt en mer nøyaktig dokumentasjon av anlegget.

Gravene

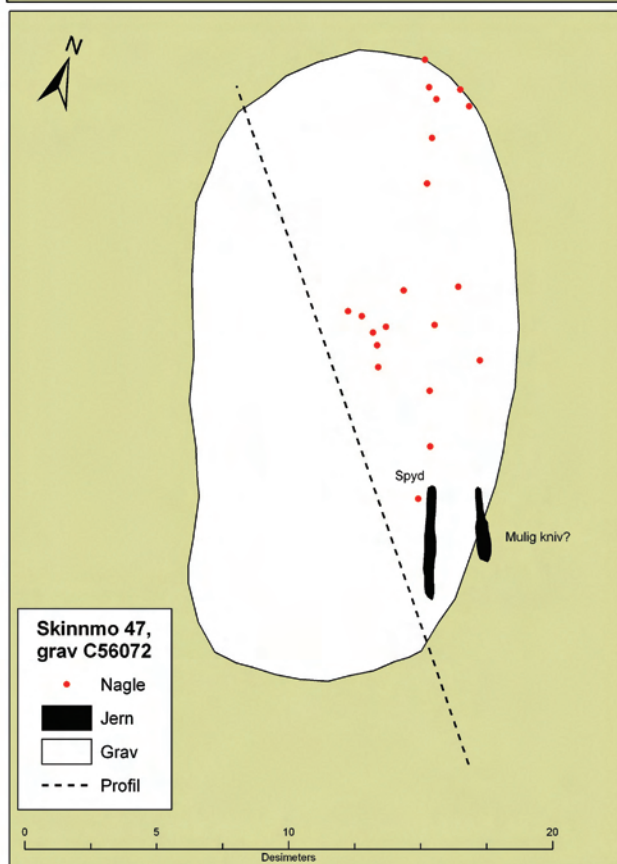
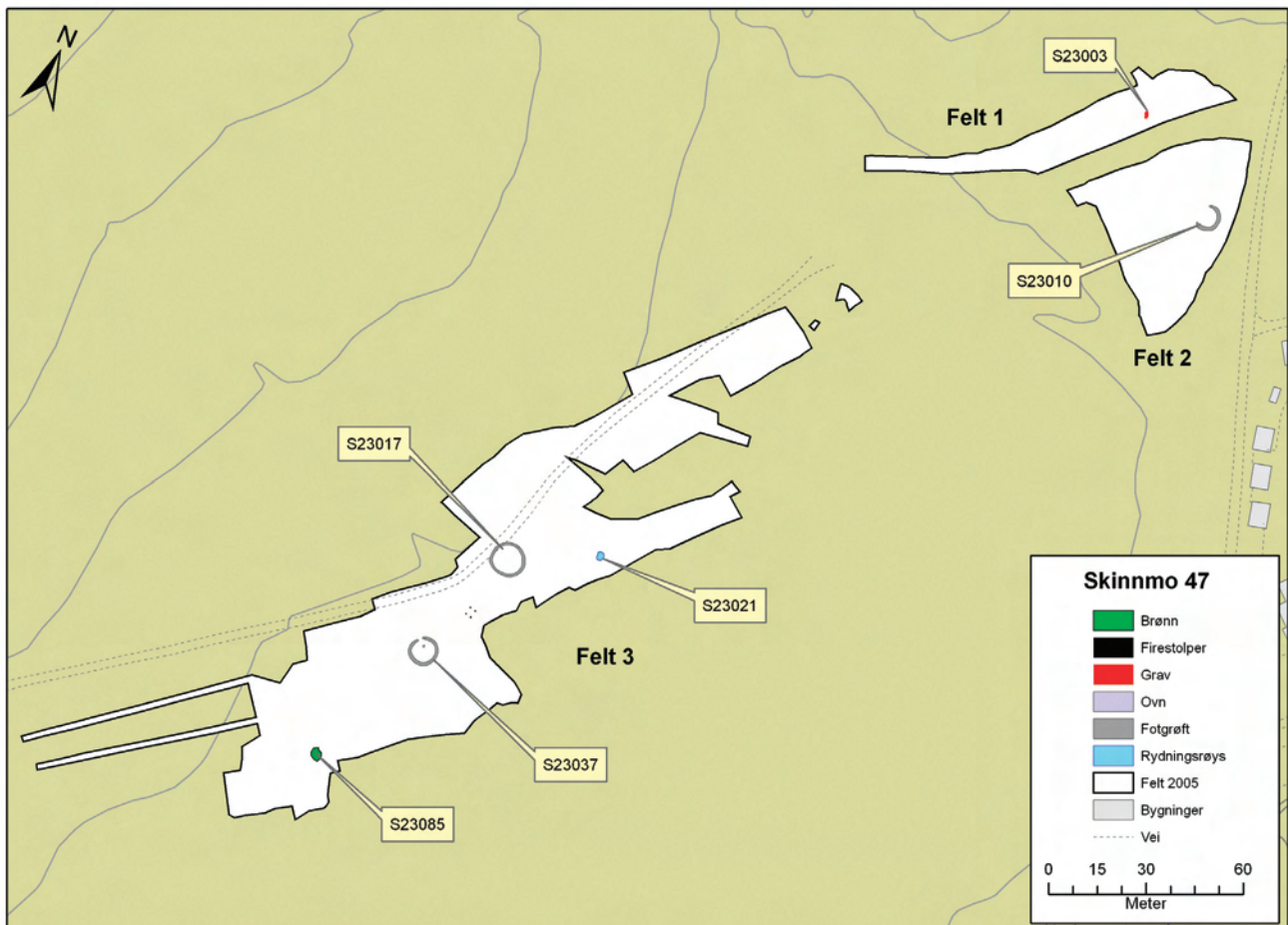
Det ble undersøkt to fotgrøfter uten synlige spor etter grav, en grav med funn av spydspiss og nagler, uten kjent markering over bakken og restene av en gravhaug med fotgrøft (figur 11.2). To av anleggene lå i tilknytning til fornminnefeltet Id. nr. 91186 ved Danebo. De andre lå mellom 160 og 180 meter vest for fornminnefeltet Id. nr. 91184. I området er det kjent gravminner langs hele raet, og de undersøkte kulturminnene har en tilknytning til disse.

Fotgrøft uten synlig grav, S23010.

Dette var en delvis bevart fotgrøft som dannet en halvmåne, den bevarte delen var østre side av grøfta (figur 11.2). Anlegget lå i felt 2 og har tilhørt fornminnefeltet Id. nr. 91186. Den lå 34 meter sydøst for grava S23003, 270 meter nordvest for fotgrøft 23037 og 230 meter nordvest for gravhaug S23017. Fotgrøftas indre mål er 5,5 meter. Største bredde på fotgrøfta er 1,1 meter. Det er ikke spor av grav. Det ble lagt et snitt med gravemaskin i den østlige delen av strukturen for å undersøke om det var spor etter sekundærgraver, kull fra bål eller andre konstruksjoner. Framgangsmåten var å grave tynne lag og rense opp mellom hver gang for å observere eventuelle strata. Snittet ble lagt i den bredeste delen av grøfta. Dybden i profilet var 0,14 meter. Det var en god del kull i anlegget, og kullprøve ble tatt inn. Profilet ble så fotodokumentert og tegnet. Massene besto av sand og humus og en tynn stripe med trekull. I området rundt fotgrøfta var det mange steinopptrekk og sprengestein, som ble undersøkt ved maskinsnitning.

Grav fra merovingertid, S23003

Grava lå 38 meter rett vest for grusveien som går fra Danebo forbi utgravingsfeltet i øst (figur 11.2 og 11.3). Grava tilhørte sannsynligvis fornminnefeltet Id. nr. 91186. Den lå 34 meter nordvest for fotgrøfta S2310, 270 meter nordvest for fotgrøft S23037 og 230 meter nordvest for gravhaug S23017. I flaten fremsto det som en mørk oval nedgravning med spor

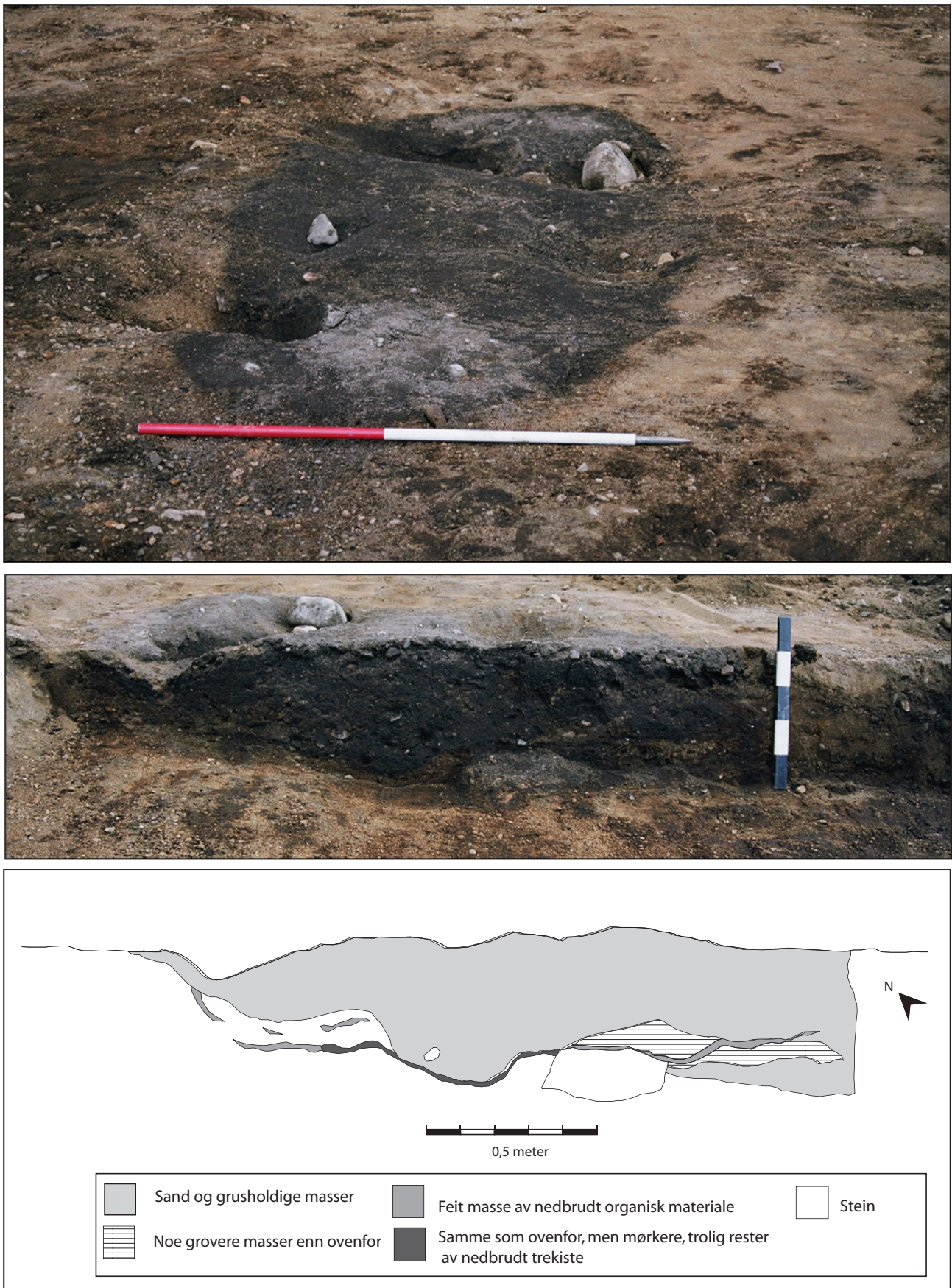

Figur 11.2: Oversikt over graver, brønn og rydningsrøys på Skinnmo 47. Nederst grav S23003. Illustrasjoner: Magne Samdal.

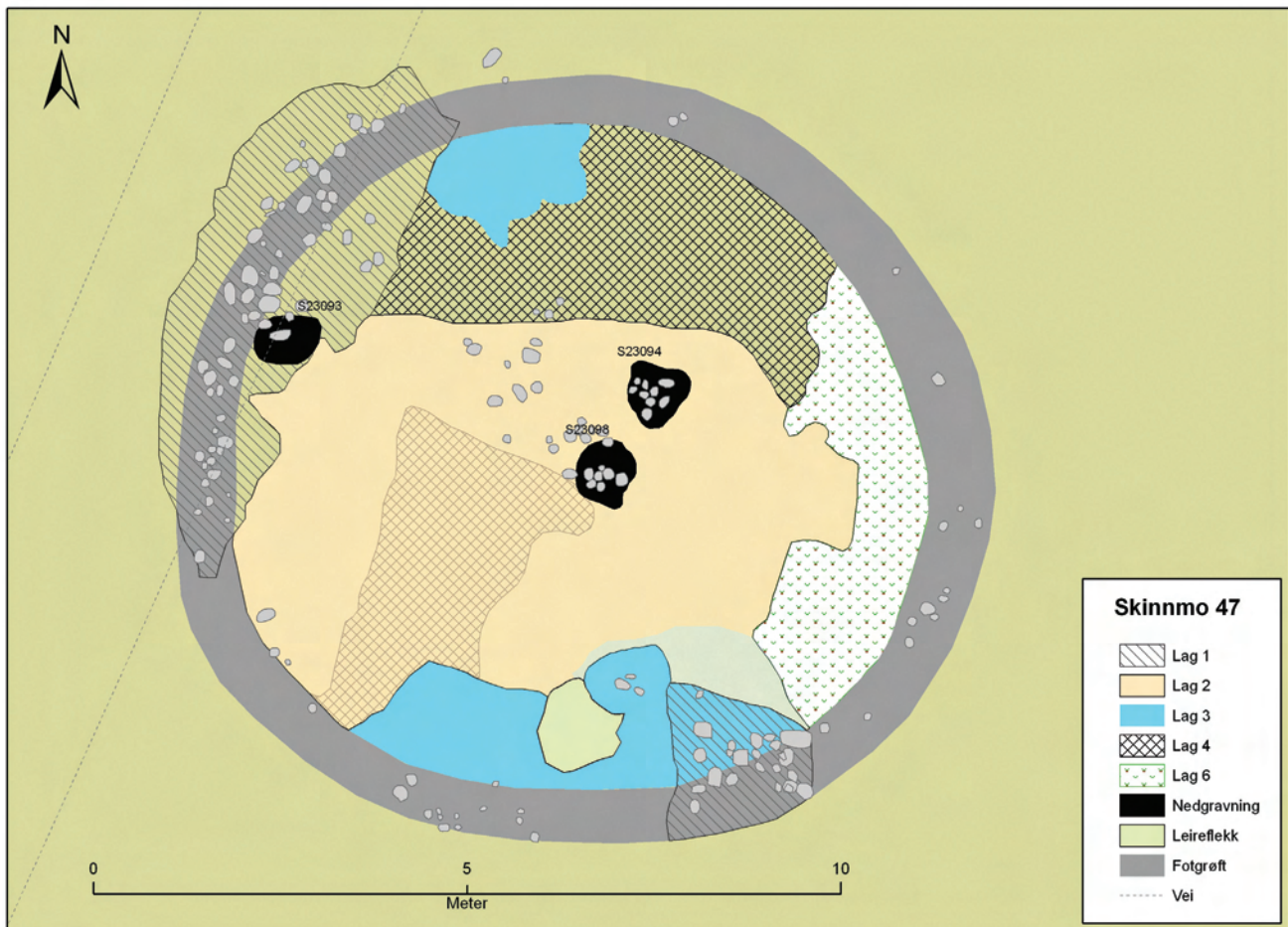
Figure 11.2: Plan of burials, the well, and a clearance-cairn at Skinnmo 47. Below: Grave S23003. Illustrations: Magne Samdal.

etter steinopptrekk og en stein liggende *in situ*. Det var også spor etter leire i overflaten. Strukturen hadde likheter med moderne anlegg, som steinopptrekk i området, og ble derfor snittet med maskin. Dette ble gjort ved å grave tynne lag med maskinen og rense opp mellom hvert lag. Snittet ble lagt nordøst-sydvest, og den vestlige halvdel ble fjernet. På bunnen av snittet ble det funnet et bryne. Anlegget ble derfor erkjent som en grav, og massene fra snittet ble såldet og funnene tatt inn. Den resterende halvdel ble undersøkt som en mellomting mellom graving i lag og formgraving. Anlegget og funn ble fortløpende målt inn *in situ*.

Anlegget målte 2,4 nord-syd og 1,2 meter øst-vest i flaten. Det var ovalt, orienteringen var nordnordvest-sørsørøst. I profilet var nedgravningen 0,45 meter dyp. Langs kanten av nedgravningen og i bunnen var en stripe med mørke masser, trolig dannet av nedbrudt organisk materiale. I felt ble dette tolket som rester etter kista eller skinnforing av kista. Vedartsanalyser av materiale fra dette laget er undersøkt av statsstipendiat Helge I. Høeg, som konkluderer at det besto av sammenklemt ubrent materiale, trolig fra ubrent, ikke ringporet tre for eksempel bjørk. Funn av nagler i profilet og i såldemassene tyder på at det har vært en kiste i grava. Funnene av det sammen-

Figur 11.3: Graven S23003 på Skinmo 47. Øverst ser en graven før snitting, bildet tatt mot nord. Midten: graven etter snitting, bildet tatt mot øst. Nederst: snitt gjennom graven. Rentegning: Hilde Sofie Frydenberg/Magne Samdal.
 Figure 11.3: Grave S23003 at Skinmo 47. Above: The grave prior to excavation (photo facing north). Below: Section through the grave (photo and drawing facing east). Redrawing: Hilde Sofie Frydenberg/Magne Samdal.

Figur 11.4: Innmålte lag i gravhaugen S23017. For lagfølge se lagbeskrivelse og matrise under. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 11.4: Identified layers in barrow S23017 (for stratigraphic relationships see layer descriptions and matrix below). Illustration: Magne Samdal.

pressede trematerialet støtter opp om en slik tolkning. Det var ikke spor etter fotgrøfter eller noe annet som antydte at graven har vært markert over bakken, men dette kan ha vært fjernet med jordarbeid. Grava har trolig vært en inhumasjon, men det ble ikke påvist skjelettrestre. Det er ikke mulig å bestemme hvilken retning liket har vært orientert. Det ble funnet en spydspiss med fal, som Gudesen 1980 pl.12 b, med rester av spydskafte. Dette er vedartbestemt til eik av Helge I. Høeg. Det ble også funnet rester av noe som kan ha vært en kniv, men som var så korrodert at det fragmenterte og ikke lot seg ta inn. Det ble funnet et bryne og nagler. På grunn av spydspissen er det rimelig å anta at det dreier seg om en mannsgrav.

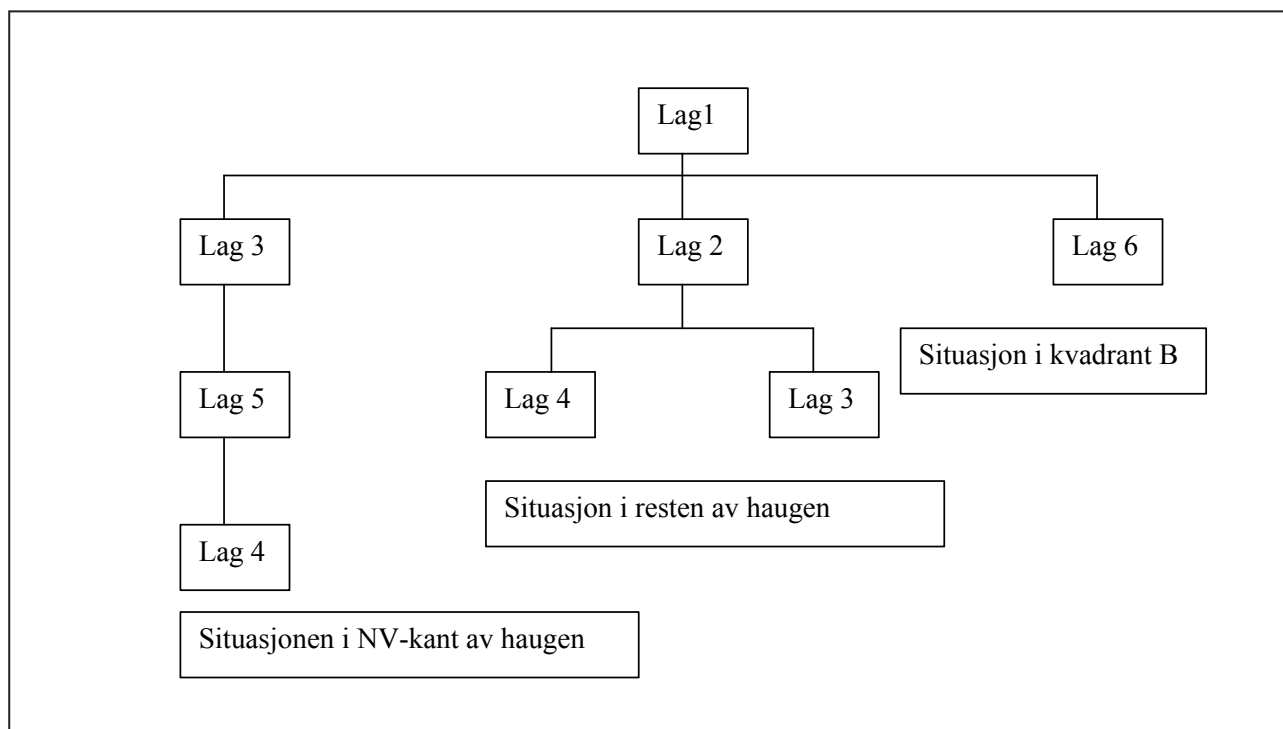
Gudesen (1980) datere spydspissen til mellom AD 550 og 650. Graven er derfor satt til første halvdel av merovingertid. Denne dateringen synes å bli styrket av en ¹⁴C-datering av mineralisert eik fra spydskafte. Dateringen ga BP 1385±30, cal AD 630–670, TUA-6788.

Gravhaug, S23017

Rest av gravhaug med fotgrøfte. Denne haugen lå 28 meter nordnordvest for fotgrøfta S23037 og 230 meter sørvest for grav S2003 og fotgrøfte S23010 (figur 11.2 og 11.4). Anlegget målte 9 meter øst-vest og 8,9 meter nord syd, innenfor fotgrøfta. Bredden på fotgrøfta varierte mellom 0,6–1 meter. Haugen ble oppdaget under flateavdekking, da man så fotgrøfta. Anlegget var derfor ikke synlig før store deler av matjorda var fjernet. Haugen fremsto da som klart oppbygd. En del stein i fotgrøfte og i bevart jordkappe, gjør at det kanskje har vært en jordblandet røys opprinnelig. Det kan også hende at en del stein er sekundære.

Gravhaugens vestre ytterkant lå under en moderne traktorvei. Tvers over haugen i tilnærmet nord sydlig retning gikk tre smale grøfter, som kan være forstyrrelser etter stubbebryting med bulldoser, eller smale drenggrøfter.

Strategien for å undersøke restene etter denne gravhaugen var å fjerne lag for lag og dokumentere disse i plan med totalstasjon. Samtidig la vi opp hjelpe-

Figur 11.5: Skjematisk matrise over antatt haugoppbygging S23017.

Figure 11.5: Matrix illustrating the construction of S23017.

profiler, hvor vi grov og dokumenterte hvert lag før vi fjernet det på hver side av profilet. På denne måten kunne vi grave en blanding av *single context* og samtidig ha kontroll over lagenes tykkelse i profilet. Haugen ble delt i fire kvadranter kalt A, B, C og D, og disse korresponderte om lag til himmelretningene nordvest, nordøst, sydvest og sydøst. Midt i røysa ble det funnet nedgravd restene av et moderne oljefat. Da randen av fatet ble funnet ble det først feiltolket til å være en jernkjele, mest på grunn av sin beliggenhet, omtrent i senter av haugen. En lokal informant mente han kunne huske at denne ble brukt til å gi husdyra vann. I tønna lå det moderne søppel. Dette moderne inngrepet i haugen, samt at husdyr og menneskelig aktivitet har rotet rundt i lagfølgen i haugoppbyggingen, gjør at tolkningen av oppbyggingen av haugen fremstår som mindre sikker enn de preliminare tolkningene i felt. Det ble ikke funnet sikre spor etter grav i haugen, men 5 fragmenter av brente bein i lagene og delvis i nedgravningene i haugen kan stamme fra en branngrav. Beina er undersøkt av Per Holck. Han tolker dem som mulige menneskebein, men det var ikke mulig å alders- eller kjønnsbestemme levningene. Det var mye trekull i og rundt haugen, men det er usikkert fra hvilke prosesser kullet stammer fra.

Under utgravingen ble følgende lag skilt ut (figur 11.4 og 11.5):

Lag 1: Det øverste laget i haugen, ble under utgravingen betraktet som en røyskappe. Laget besto av mørkbrune masser, sand/humus og stein. Steinene var av hodestørrelse. Store deler av dette laget ble fjernet under flateavdekkingen, men rester av laget lå i vestlig del av haugen, ved fotgrøfta. I ettertid kan en lure på om dette laget er påført, om steinene kan være fra traktorveien eller er rydningsstein.

Lag 2: Lys grus og brun sandholdig grus. Laget var kompakt og hardt. Laget går over sentrale deler av haugen, og er det øverste laget, unntatt i områder hvor Lag 1 er bevart. Lagets kompakte karakter kan kanskje skyldes tråkk fra dyr eller maskiner. I ettertid har jeg spekulert på om dette laget også kan være moderne, tatt i betraktning av de moderne funnene i anlegget.

Lag 3: Mørke sand/siltmasser med kullbiter. Laget har et spettet utseende og var mykt å grave. Finnes over store deler av haugen. I felt tolket som mulig gammel markoverflate.

Lag 4: Rødbrun grusmasse, løs i konsistensen. Ligner på undergrunnsmassen utenfor haugen. Dette underste hovedlaget finnes i store deler av haugen.

Lag 5: Laget viser til massene i fotgrøfta. Ligner massene i Lag 3, men er noe mørkere i fargen.

Figur 11.6: Ann Kathrin Jantsch og Silje Hauge arbeider med opprensing av fotgrøfta S23037.

Figure 11.6: Ann Kathrin Jantsch and Silje Hauge cleaning the ring-ditch around S23037.

Lag 6: Lys beige, siltholdig leire. Hard og kompakt. Veldefinert avgrensing til kvadrant B. Ligner på undergrunnen i området utenfor røysa i denne delen av feltet.

I tillegg til de definerte lagene er det spor etter flere nedgravninger, skilt ut som strukturer i haugen: S23098 (nedgravning med tønna), S23097 og S23094. De to sistnevnte nedgravningene var fylt med stein. I S23094 var enkelte stein satt på høykant, og det er funnet fragment av brent bein fra ubestemt mammalia i strukturen. Funn av brente bein er også gjort i Lag 1 og 2.

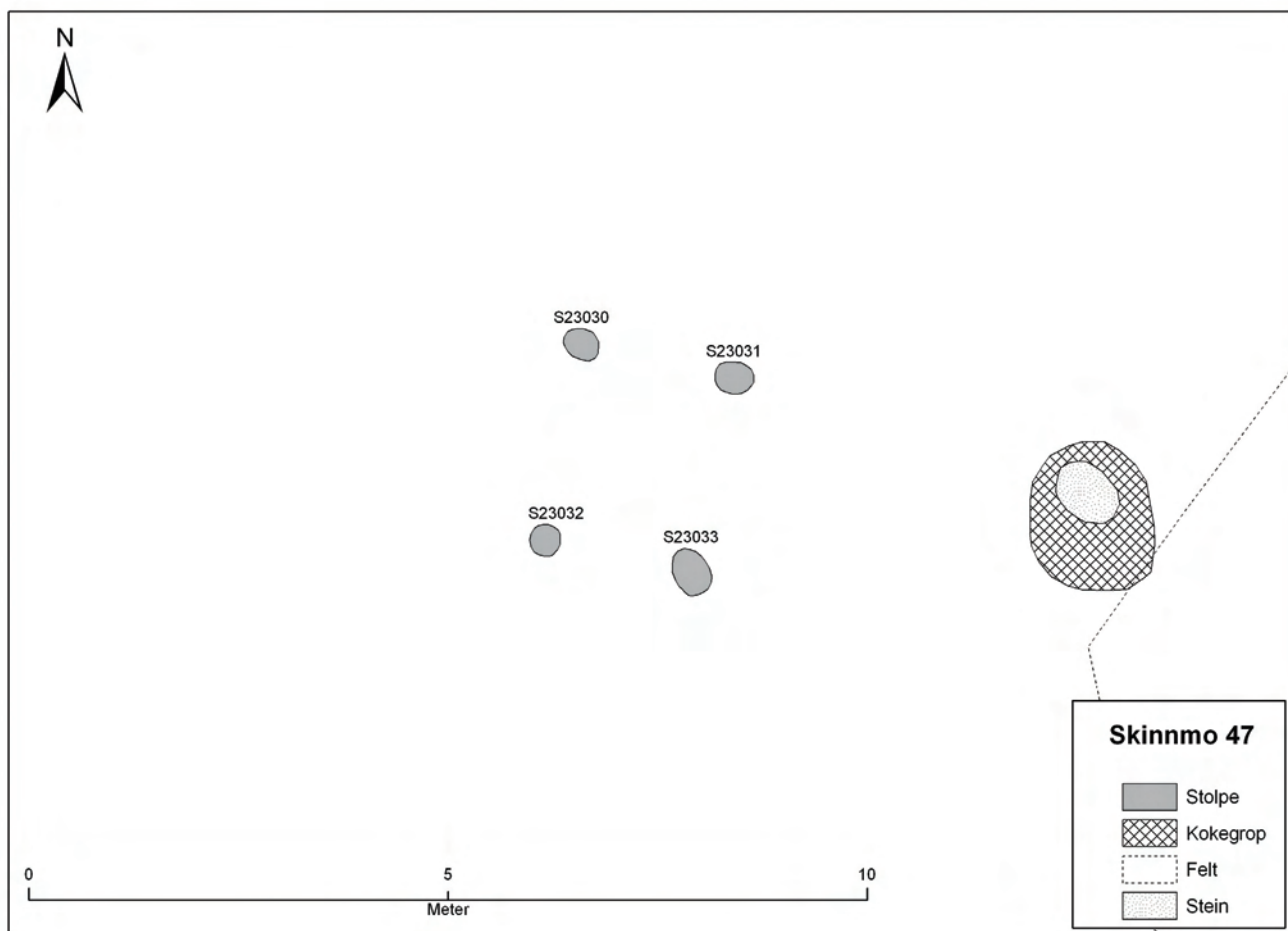
Fotgrøft uten synlig grav, S23037

Dette anlegget ligger 28 meter sørsørvest for gravhaugen S23017 og 270 meter sørvest for grav S2003 og fotgrøft S23010 (figur 11.2 og 11.6). De indre målene på fotgrøfta er 7,1 meter nord-sør og 7,25 meter øst-vest. De ytre målene er 8,9 x 9 meter. Fotgrøfta er dermed tilnærmet sirkulær. Den har en åpning mot nordvest. Åpningen målte 1,5 meter. Det er ikke funnet spor etter gravgjemme i forbindelse med fotgrøfta. Det er en kullflekk S23042 og rester av en mulig ovn S23041 innenfor fotgrøfta. Disse anleggene er trolig eldre enn fotgrøfta. Den mulige ovnen ble datert til 1720±45 BP, cal AD 255–400, T-18445. Det betyr at gravhaugen mest sannsynlig er anlagt

Struktur nr	Form i flate	Lengde i m	Bredde i m	Dybde i profil	Tolkning
S23033	Oval	0,53	0,36	0,36	Stolpehull
S23031	Oval	0,6	0,57	0,3	Stolpehull
S23030	Rund	0,4	0,35	0,3	Stolpehull
S23032	Oval	0,63	0,37	0,36	Stolpehull

Tabell 11.1: Strukturer tilhørende firestolperskonstruksjonen på Skinmo 47.

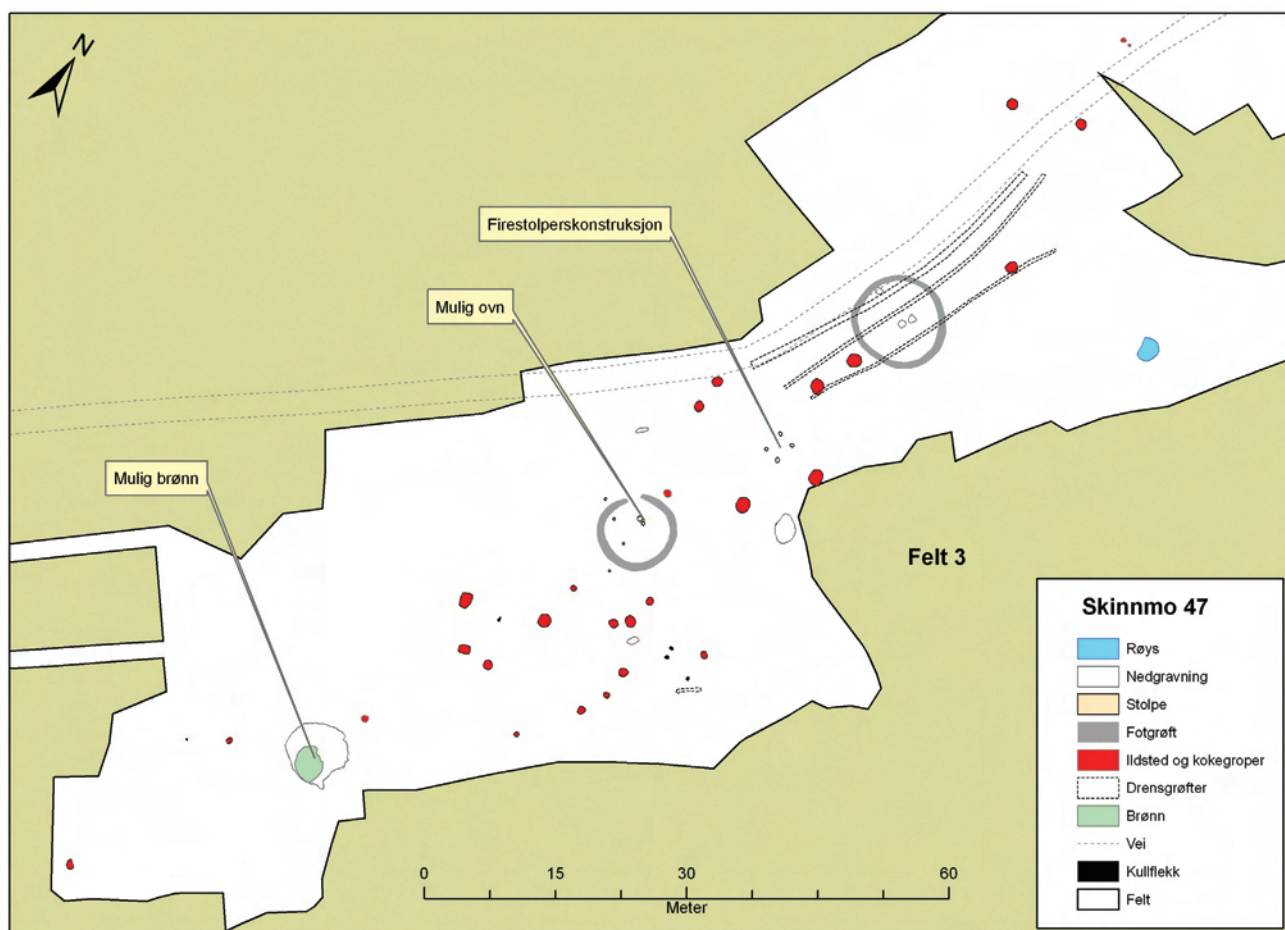
Table 11.1: Features associated with the four-post structure at Skinmo 47.

	Strukturnummer	Avstand i meter	Strukturnummer
Strukturnummer	S23030	1,85	S23031
Avstand i meter	2,4		2,4
Strukturnummer	S23032	1,80	S23033

Figur 11.7 og tabell 11.2: Øverst ser en plantegning over firestolperskonstruksjonen på Skinnmo 47, illustrasjon: Magne Samdal. I midten er det foto av stolpe S23031 under utgraving. Stolpeavtrykket viser at stolpen har vært firkantet. Nederste tabell viser innbyrdes avstand mellom stolpene.

Figure 11.7 and Table 11.2: Above: Plan of the four-post structure at Skinnmo 47. Illustration: Magne Samdal. Below: Posthole S23031 during excavation. The post-imprint shows that the post had a square cross-section. The table illustrates the distance between the posts.

Figur 11.8: Oversikt over kokegroper, ildsteder, kullflekker, ovn, brønn og firestolperskonstruksjon på felt 3. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 11.8: Plan of cooking pits, charcoal patches, the oven, the well, and the four-post structure in Trench 3 at Skinnmo 47. Illustration: Magne Samdal.

etter denne tid. Det vil si at den er yngre enn yngre romertid. Under undersøkelsen ble det også undersøkt en rekke lyse flekker innenfor anlegget. Dette ble antatt å være mulige stolpehull, konstruksjoner i forbindelse med gravanlegget. Strukturene ble snittet og deretter avskrevet.

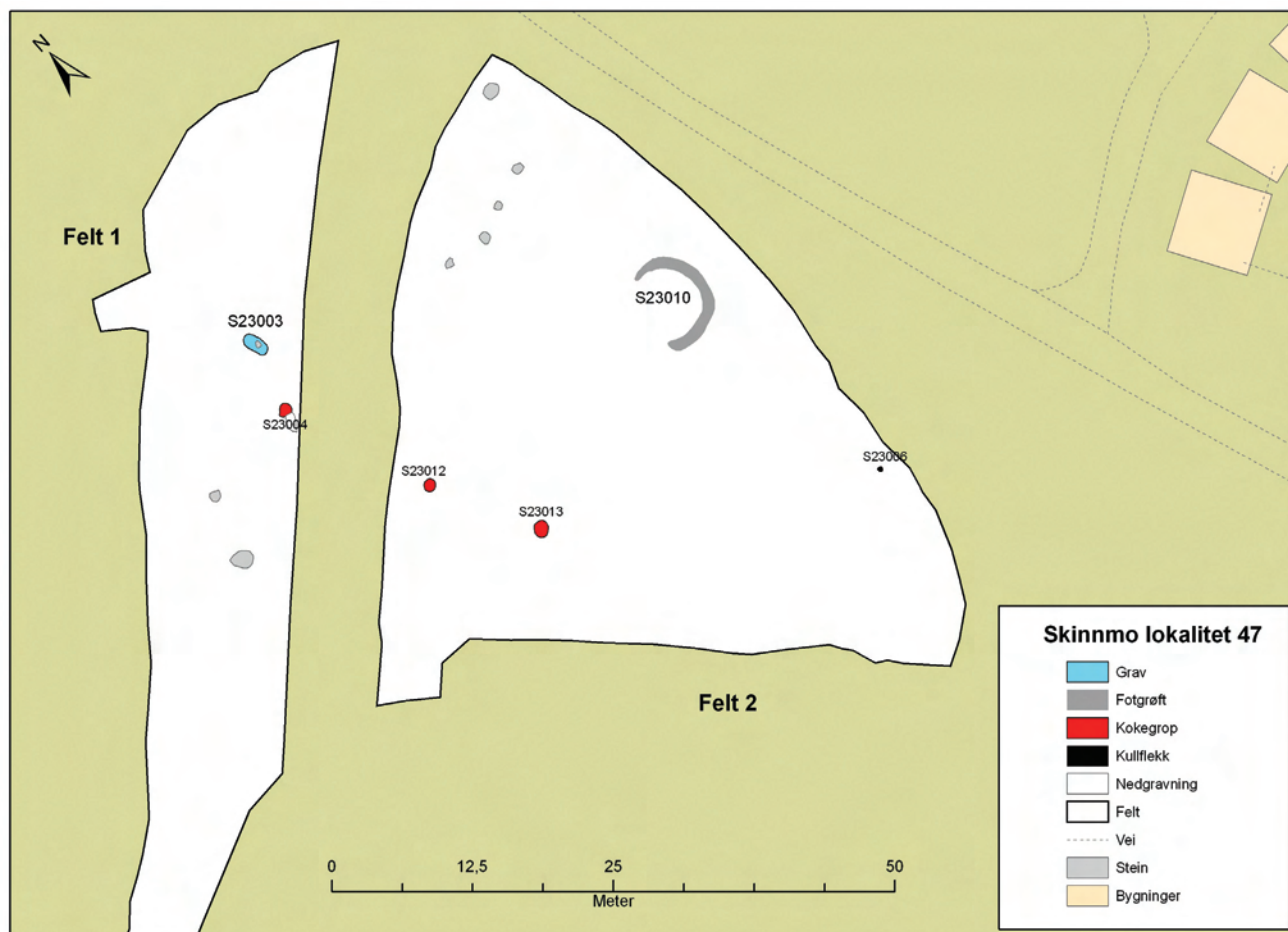
Firestolperskonstruksjon

En firestolpers konstruksjon ble funnet om lag midt på felt 3. Den lå midt mellom Gravhaug S23017 og fotgrøft S23037 (figur 11.7, 11.8, tabell 11.1 og 11.2). Konstruksjonen besto av stolpehullene S23030, S23031, S23032 og S23034. Alle hadde skoningsstein, og det var tydelig stolpeavtrykk etter en rektangulær stolpe i et av stolpehullene. Diameteren på stolpehullene varierte mellom 0,4 og 0,6 meter. Den innbyrdes avstanden på konstruksjonen går fram av tabellen under.

Konstruksjonen kan ha vært en liten bygning. Grunnflaten basert på avstanden mellom midtpunktene på stolpene er 4,3 m². Firestolperskonstruksjoner på boplasser er blitt tolket som småhus for oppbeva-

ring av korn (Løken 1988) eller andre økonomiske funksjoner (se også Ringdal 13, Gjerpe og Østmo i dette bind). Det er ingen andre spor etter bebyggelse i umiddelbar nærhet, noe som gjør at anlegget kan ha vært en bygning utenfor selve gården, for eksempel en løe. Det ble funnet brent bein av ubestemt pattedyr i tre av stolpehullene. En del av beina ble funnet under skoningssteinene og kan være deponert under oppføring av anlegget. Brente bein i firestolperskonstruksjoner kjennes også fra en undersøkelse på Kvernild i Trondheim (Grønnesby 2005).

Beliggenheten mellom to slettede gravhauger og i et område med mange kokegroper antyder at det også kan ha vært en konstruksjon som hører til gravfeltet. Firestolperskonstruksjoner er kjent fra andre gravfelt for eksempel Gulli i Vestfold (Gjerpe 2005f). Her ble det funnet en firestolperskonstruksjon med vegggrøfter. Anlegget ble satt i forbindelse med dødehus eller kulthus. På gravfeltet Bjørnstad i Østfold er det også funnet en firestolperskonstruksjon, denne konstruksjonen hadde mindre avstand mellom stolpene (Rødsrud 2007).

Figur 11.9: Øverst ser en plantegning over ildsted, kokegrop, kullflekker og grav på felt 1 og 2. Illustrasjon: Magne Samdal. I midten: eksempel på rektangulær og rund kokegrop på lokaliteten.

Figure 11.9: Above: Plan of the hearth, cooking pits, charcoal patches and burials in trenches 1 and 2. Illustration: Magne Samdal. Below: Examples of rectangular (left) and round (right) cooking pit from the site.

Kokegrop og ildsteder

Den vanligste kildekategorien på lokaliteten var spor etter ildsteder og kokegrop (figur 11.8, 11.9 og tabell 11.3). Kokegropene skilte seg fra ildstedene ved at de hadde noe mer skjørbrent stein i toppen. Skillet er foretatt skjønsmessig. Den harde nedpløyingen av området gjorde at mange anlegg var skadet. Enkelte mulige ildsteder kunne kun observeres som en stripe kull i et pløyespor, det vil si at hele ildstedet

var bortpløyd men at noe kull har fulgt med ned i pløyesporet. Av kokegropene fantes runde, kvadratiske, rektangulære og uregelmessige. De fleste var runde (figur 11.9). Anleggene fantes spredt utover i alle feltene, men de fleste lå i felt III, i området rundt og imellom de to fotgrøftene S23037 og S23017. Mange anlegg fremsto kun som kullflekker og kan derfor ikke kategoriseres som verken det ene eller andre, men kan også være dannet av avsviing i for-

Struktur nr	Tolkning	Form i flate	Sider	Bunn	Lengde i cm	Bredde i cm	Dybde i profil
S23090	Ildsted	Rund		Flat	70	34	2
S23006	Ildsted	Rund	Skrå	Flat	50	50	6
S23043	Ildsted	Ujevn		Flat	70	27	2
S23065	Ildsted	Rund	Skrå	Flat	50	42	5
S23042	Ildsted	Rund	Skrå	Rund	40	40	10
S23083	Ildsted	Rund	Skrå	Flat	74	66	4
S23068	Ildsted	Ujevn	Buet	Flat	105	50	7
S23064	Ildsted	Rund	Skrå	Flat	50	50	2
S23019	Kokegrop	Rund	Skrå	Flat	82	80	6
S23035	Kokegrop	Ujevn	Skrå	Ujevn	138	49	18
S23027	Kokegrop	Kvadratisk	Skrå	Flat	110	110	7
S23026	Kokegrop	Rund	Skrå	Rund	130	60	15
S23054	Kokegrop	Rund	Buet	Flat	61	60	7
S23024	Kokegrop	Rund	Skrå	Flat	150	120	10
S23018	Kokegrop	Oval	Skrå	Flat	160	140	17
S23016	Kokegrop	Rund	Skrå	Flat	126	123	7
S23013	Kokegrop	Rund	Buet	Rund	60	60	30
S23012	Kokegrop	Rund	Buet	Rund	100	92	22
S23025	Kokegrop	Oval	Buet	Flat	180	140	18
S23076	Kokegrop	Rektangulær	Skrå	Flat	124	90	20
S23089	Kokegrop	Oval	Skrå	Flat	130	100	21
S23088	Kokegrop	Rund	Skrå	Flat	0	92	19
S23086	Kokegrop	Rund	Skrå	Flat	70	55	10
S23055	Kokegrop	Oval	Skrå	Flat	160	120	17
S23081	Kokegrop	Rund	Skrå	Ujevn	80	80	22
S23004	Kokegrop	Rund	Skrå	Ujevn	130	130	26
S23074	Kokegrop	Rund	Skrå	Flat	100	100	19
S23071	Kokegrop	Rund	Steil	Flat	103	80	12
S23070	Kokegrop	Rund	Skrå	Flat	122	119	16
S23067	Kokegrop	Ujevn	Buet	Flat	110	97	7
S23091	Kokegrop	Rund	Skrå	Flat	65	60	6
S23063	Kokegrop	Rund	Skrå	Flat	105	80	4
S23082	Kokegrop	Rund	Skrå	Flat	50	50	5
S23073	Kullflekk	Ujevn	Skrå	Flat	40	30	6
S23015	Kullflekk	Rund	Buet	Rund	25	25	7
S23014	Kullflekk	Rund	Buet	Flat	42	41	5
S23087	Kullflekk	Rund	Buet	Flat	25	25	4

Tabell 11.3: Oversikt over form på ildsteder, kullflekker og kokegropene.
Table 11.3: Shape of hearths, charcoal patches and cooking pits.

bindelse med nydyrking og rydding av skog. Dateringen av kokegropene spenner fra bronsealder til folkevandringstid. Den eldste kokegropa S23013 lå i felt 2. Den fikk en datering til 2995 ± 35 BP, cal 1310–1130 BC, TUa-6044. En kokegrop i felt 5, S23019, fikk dateringen 1780 ± 35 BP, cal AD 230–325, TUa-6043. De resterende fem daterte kokegropene lå i felt 3 og er datert til mellom AD 5–555, hvilket betyr romertid-folkevandringstid (se tabell 11.4)

Nedgravninger

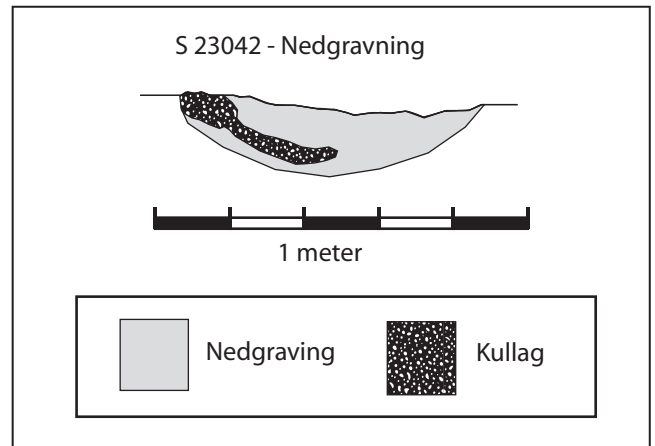
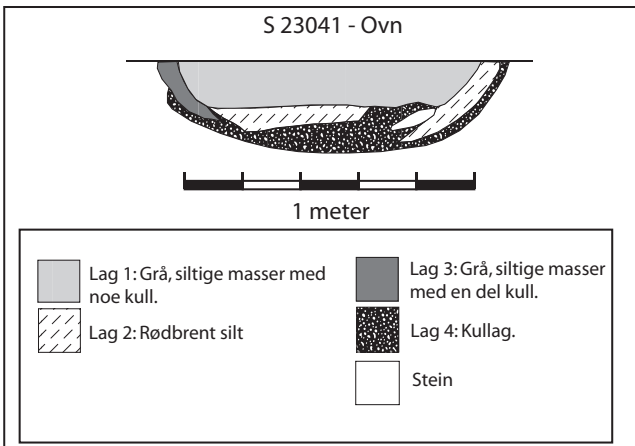
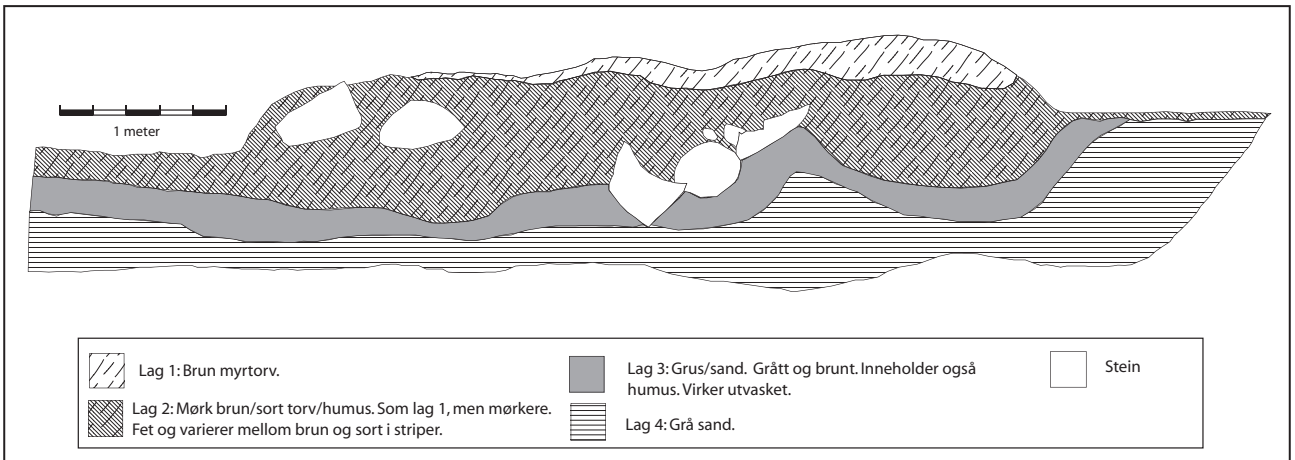
En del strukturer er kun målt inn som nedgravninger (figur 11.8 og 11.9). Noen av disse var steinopptrekk

og sprengestein. Andre var vanskelig å tolke. De fleste ble undersøkt og avskrevet med en gang. Andre ble dokumentert og undersøkt som mulige forhistoriske anlegg.

Andre strukturer

Rydningsrøys S23021

Rydningsrøysa lå på en liten brink rett over mot et fuktig område i felt III (figur 11.2 og 11.10). Anlegget besto av en ansamling stein med største mål mellom 0,1 og 0,4 meter. Røysa målte 2,5 x 2,5 meter, dybden i profilet var 0,8 meter. Røysfyllet besto av

Figur 11.10: Øverst vises foto og profiltegning av rydningsrøysa S23021. Foto og tegning mot nord. Nederst vises foto og profiltegninger av mulig ovn S23041 samt tegning av nedgravningen S23042. Rentegninger: Hilde Sofie Frydenberg. Figure 11.10: Above: Photo and section drawing of clearance-cairn S23021 (photo and section drawing both facing north). Below: Photos and section drawings of possible oven S23041 (left) and pit S23042. Redrawing: Hilde Sofie Frydenberg.

Figur 11.11: Planbilde av brønnen S23085. Bemerk alle drengroftene gjennom anlegget. Foto mot nordøst. På bildet: Silje Hauge og Ann Kathrin Jantsch.

Figure 11.11: Surface of the well S23085 (photo facing northeast). Note all the modern drainage trenches cutting the feature. In the picture: Silje Hauge and Ann Kathrin Jantsch.

myrtorv som hadde grodd over anlegget. Anlegget ble snittet med spade og profilet dokumentert. Det var ikke mulig å få ut noe daterende materiale fra røysa. Det ble ikke påvist andre rydningsrøyser i området, men eventuelle rydningsrøyser kan ha blitt dyrket bort. Myrtorva som hadde grodd over anlegget antyder at den ikke har vært av helt ny dato. Kanskje det kan ha vært en slåtterøys. Tilveksten av myrtorv antyder at det har vært relativt fuktig i denne delen av feltet, i hvert fall i nyere tid.

Ovn S23041

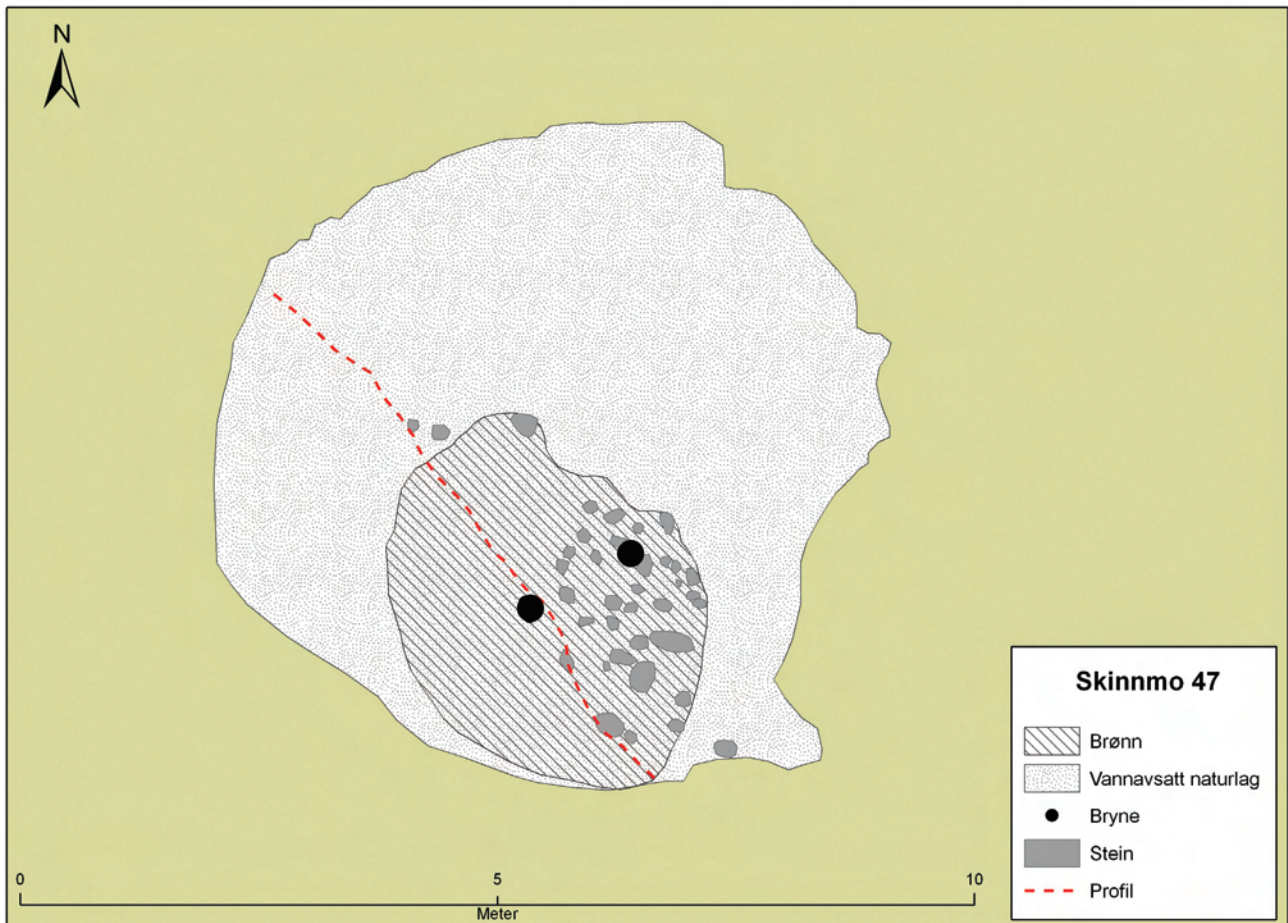
Dette anlegget har ligget under en gravhaug, og ble funnet innenfor fotgrøfta S23037 (figur 11.8 og 11.10). I flaten fremsto strukturen som en mørk flekk med en 5 centimeter brem av rødbrent silt. Anlegget målte 0,65 x 0,60 meter. Strukturen ble undersøkt ved en kombinasjon av formgraving og snitting. Under utgravingen ble det klart at anlegget besto av en grop med et 0,05 meter tykt lag av rødbrent silt. Dybden i snittet var 0,15 meter. Det rødbrente laget var brutt i midten, og et lag med trekull gikk herfra og fortsatte under de rødbrente massene. I anlegget ble det funnet 3,4 g brente bein og litt trekull. På grunn av de rødbrente massene og anleggets skålform er det blitt tolket som en mulig ovn. Ovner er en relativ

sjelden funnkategori i det norske materialet. På Mo-flaten ved Ørsta er det funnet flere ovner knyttet til en gårdsbebyggelse (Dinhoff 2005). Disse ovnene skiller seg vesentlig fra ovn S23041 både ved størrelse, konstruksjon og bevaringsgrad.

0,15 meter rett øst for ovnen lå en mindre nedgravning: S23042 (figur 11.8 og 11.10). I flaten målte denne 0,4 x 0,4 meter, med jevnt skrånende kanter, slik at i profilet fremsto anlegget som en halvmåneformet nedgravning. En del trekull ble funnet i anlegget. Det er usikkert om de er knyttet til hverandre.

Beina fra ovnen var av ubestembart mammalia og er analysert av Anne Karin Hufthammer. Trekullet er bestemt til eik, hassel og bjørk av Helge I. Høeg. Fraksjonen av hassel og bjørk er datert til 1720±45 BP, cal AD 255–400, T-18445.

På grunn av de sterkt rødbrente massene er det mulig at anlegget har hatt en kuppel eller overbygning. At det er funnet brente bein i anlegget kan bety at det har vært brukt til matlaging. Dateringen av anlegget til yngre romertid gir også høyst sannsynlig en bakre datering for grava som har ligget over anlegget.

Figur 11.12: Plantegning av brønnen S23085. Illustrasjon: Magne Samdal.
 Figure 11.12: Plan of the well S23085. Illustration: Magne Samdal.

Brønn, S23085

Dette anlegget lå lengst sør i felt III (figur 11.8, 11.11, 11.12 og 11.13). I området besto undergrunnen hovedsakelig av sandblandet silt. Jernutfelling i undergrunnen og mange drengrofter tyder på at området har vært fuktig. Rett vest mot skogen har det vært myr inntil nylig. Anlegget lå i det laveste området i denne delen av feltet.

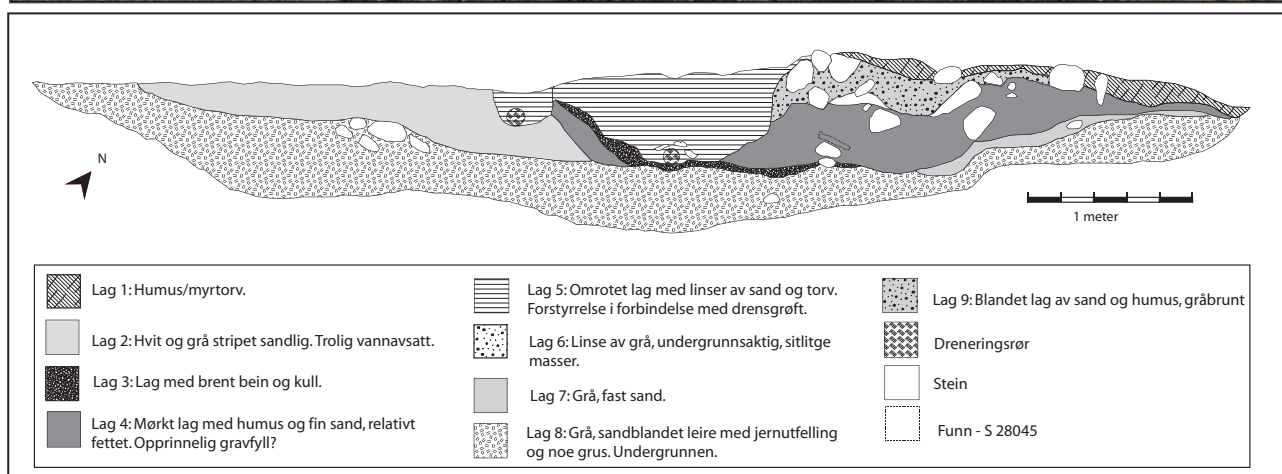
I flaten fremsto anlegget som en oval nedgravning fylt med stein. Målene var omlag 4 meter nordvest-sørøst og 3 meter nordøst-sørvest. Dybden i nedgravningen var om lag 1 meter. I toppen besto massene av torv, og steinene var mellom 0,2 og 0,7 meter i diameter, med et snitt på mellom 0,2 og 0,35 meter. Rundt anlegget lå et tilnærmet sirkulært område med hvit sand, og dette området målte om lag 7 x 7 meter. Dette laget virket vannavsatt og var stripete i profilet. To drengrofter gikk nordøst-sydvest gjennom den nordvestlige delen av anlegget. Disse hadde skadet anlegget betydelig, noe som vanskeliggjorde utgraving og tolking.

Utgravingen av anlegget begynte med å rense opp i flaten og måle inn omkretsen på det hvite naturlaget,

samt selve nedgravningen og steinene i nedgravningen. Det ble lagt et snitt med maskin sydøst-nordvest, der den sydvestlige halvdel ble fjernet. Profilet ble renset opp og klargjort for tegning. Før vi fikk tid til å dokumentere profilet ble det værforandring, regnvær gjorde at sjakten raskt ble fylt med vann. Vi måtte bruke en bensindrevet lensepumpe for å tømme sjakta for vann. Når dette var gjort og profilet tørket noe opp, ble det renset opp på nytt og tegnet og fotografert. Anlegget ble deretter gravd lagvis og fotodokumentert underveis. Nedgravningen hadde skrå vegger. Mot det som i profilet ble oppfattet som bunnen, besto anlegget av en sirkulær nedgravning med leire- og sandmasser. Diameteren var om lag 0,6 meter. Massene i denne sirkulære nedgravningen var mer gråblå enn massene omkring, og det hadde spetter av mulig nedbrutt organisk materiale. Det er mulig at dette kan ha vært spor etter en flettverk- eller plankevegg.

I profilet kunne det observeres at anlegget (og litt av drengrofta) skar det stripete naturlaget i vestenden. Nedgravningens sider skrånet inn mot midten. Hvor bred nedgravningen har vært opprinnelig er vanskelig å si grunnet drengroftene, men et lag mot bun-

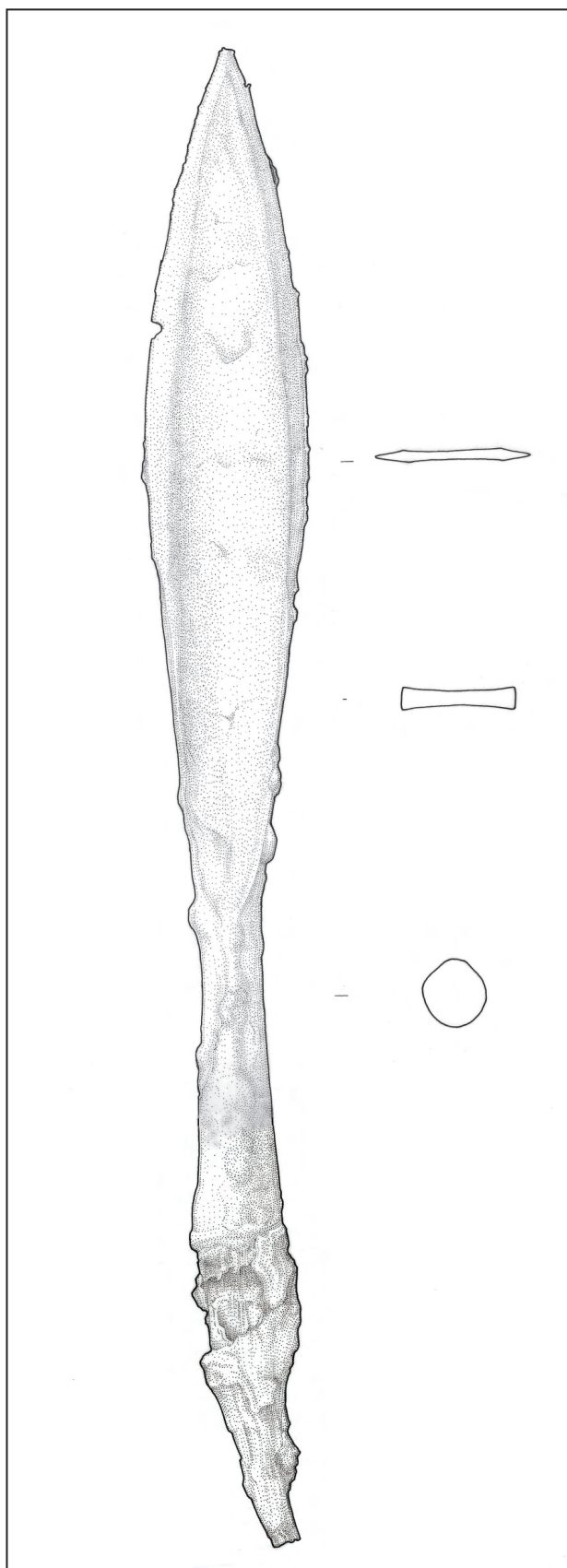
Figur 11.13: Øverst vises foto av brønnen under utgraving (mot sørvest), merk at nedgravningen er fylt med mørk masse og stein og ligger i et vannavsatt lyst lag. Det røde laget til venstre er jernutfelling. Under vises profilbilde og profiltегning av brønnen mot nordøst. Legg merke til bryne in situ rett til venstre for vertikal målepinne. Rentегning: Hilde Sofie Frydenberg.

Figure 11.13: Above: Excavation of the well (S23085) (photo facing southeast). Note that the well cuts a light water deposited layer and it is back-filled with dark deposits and stone. The red deposit to the left of the well is iron-pan. Below: Photo and drawing of a section through the well (both facing northeast). Note the hone stone discovered in-situ in the section wall, just left of the vertical scale bar. Redrawing: Hilde Sofie Frydenberg.

nen av nedgravningen inneholdt trekull og brente bein (lag 3). Dette laget startet i toppen av anlegget i vestenden, omtrent hvor nedgravningen skjærer naturlaget, går under drenggrøfta og forsetter 1,8 meter mot øst i profilet. Dette laget ble tolket som avsatt gjennom vann, som har rent ned i anlegget og representerer som sådan bunnen og sidene i brønnen når denne var i bruk. De andre lagene består av masser fra gjenfylling av drenggrøfta i vestdelen. I østdelen er lagfølgen noe mer komplisert med blandede masser med stein øverst, fulgt av et humøst, fettete, sandholdig lag. I dette laget ble det funnet et bryne. Helt på bunnen, opprinnelig tolket som undergrunn, var det sandblandet leire, med jernutfelling og noe grus. Det var mulig spor etter sterkt nedbrutt treverk i dette laget. Formen på anlegget, fyllen, med spor etter brente bein og trekull, samt et bryne funnet i profilet og et fragment i massene gjorde at vi overveide om anlegget kunne være rester av en grav. Når den resterende halvparten av anlegget ble tømt etter snittingen, så det ut som om den opprinnelige dybden på anlegget var noe større, at anlegget hadde vært sirkulært i bunnen med en diameter på om lag 0,7 meter. Sporene etter mulig nedbrutt treverk og den sirkulære formen i bunnen kan bety at anlegget opprinnelig har vært foret med en vegg av plank eller flettverk.

Beliggenheten i et fuktig område, lavt i terrenget og at sjakten ble raskt fullt av vann ved regnvær, gjør det plausibelt å tolke anlegget til å være en brønn. Funn av trekull og brente bein mot bunnen (Lag 3) kan stamme fra deponeringer, men det er vel så sannsynlig at det har havnet i brønnen fordi denne ligger i nærheten av kokegroper og graver. Bryne og brynefragment kan ha vært kastet i brønnen, fulgt med i massene når den ble fylt igjen, eller mistet når en dyppet bryna for å gjøre det vått. At anlegget var vidt i toppen og smalner av nedover, kjennes igjen fra andre brønner (Ullén 1995). Kanskje har man vannet buskapen her, og det har blitt tråkk rundt brønnen. En mulig tolkning er at anlegget har vært en brønn med flettverksvegger som har vært brukt til å gi buskapen vann.

En trekullprøve ble tatt ut fra Lag 3 (figur 11.13). Prøven er vedartbestemt til eik, furu og bjørk. Fraksjonen av bjørk ble sendt til ^{14}C -datering. Prøven har gitt en datering til middelalder 875 ± 75 BP, cal AD 1040–1255, T-18447. Trekullet i prøven representerer trolig avrenning fra bål eller lignende som har havnet ned i brønnen. Det samme gjelder trolig også brente bein som ble funnet i det samme laget. Trolig har brønnen ligget i gårdsnær utmark eller beiteland i sen vikingtid /middelalder.

figur 11.14: Spyd C56072/1 fra grav S23003. Målestokk 1:2. Tegning: Bjørn-Håkon Eketuft Rygh.

Figure 11.14: The Spear-head (C56072/1) from Grave S23003. Scale 1:2. Drawing: Bjørn-Håkon Eketuft Rygh.

Gjenstandene

Spyd

Det ble funnet en spydspiss med fal, som Gudesen (1980) pl.12 b, med rester av spydskaft (figur 11.14). Gudesen daterer denne type spisser til mellom AD 550 og 650. Skaftet er bestemt til eik av statstipendiat Helge I. Høeg. Funnet stammer fra grav S23003.

Nagler

Det er funnet til sammen 25 klinknagler og fragmenter av nagler. Alle stammer fra grav S23003 og har trolig vært del av en kiste. De har rundt hode og firkantet roe.

Bryner

Det er funnet i alt tre bryner. Alle er av lys bergart, trolig eidsborgstein. De er slipt på alle sider, men er ellers forskjellige. En ble funnet i grava S23003, to ble funnet i brønnen S23085.

Bergartsøks

Det ble funnet en bergartsøks av hornfels eller lignende bergart. Øksa har en hulslepet egg, det vil si konkav egg på ene siden. Overflaten på øksa er forvitret. Typen er mesolittisk. Den ble funnet ved markvandring i et drenert område som trolig har vært myr. Dette er en indikasjon på at øksa kan være et offerfunn. Ofring av økser i myr har lange tradisjoner i Skandinavia (Karsten 1994). At det ikke ble funnet andre redskaper eller flintavslag i området understreker funnets karakter av å ha blitt deponert intensjonelt.

Brente bein

Det er funnet brente bein i flere typer kontekster, i brønnen, i stolpehullene i firestolperskonstruksjon, i gravhaug og i kokegroper. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. De fleste er små fragmenter av ubestemte mammalia.

Trekullprøver og makrofossiler

Det er tatt 39 trekullprøver. Alle trekullprøvene er vedartsbestemt av Statstipendiat Helge I. Høeg. Det ble tatt ut 4 makrofossilprøver, alle fra firestolperskonstruksjonen. Makrofossilprøvene er sendt Arkeologisk museum i Stavanger og er analysert av Eli-Christine Soltvedt. Det ble ikke funnet korn eller ugrasfrø i prøvene.

Oppsummering og tolking av lokaliteten ut i fra strukturer funn og funnspredning

Det ble funnet til sammen en flatmarksgrav, rester av en gravhaug med fotgrøft, ytterligere to fotgrøfter

uten spor av graver, seks stolpehull, hvorav fire danner en firestolperskonstruksjon. Det ble undersøkt 26 kokegroper, åtte ildsteder, fire kullflekker, en mulig ovn, en rydningsrøys, en mulig brønn og to udefinerte nedgravninger. Av om lag 90 strukturer som ble undersøkt, ble 40 avskrevet. Det er også undersøkt og avskrevet mange strukturer underveis som ikke er blitt dokumentert. Det betyr at vi står igjen med om lag 50 forhistoriske anlegg. Dette utgjør 1 anlegg per 240 m².

Det er ikke en jevn spredning av anleggene utover hele lokaliteten. Med unntak av kokegrope S23019, som ligger alene sør for Skinnmoveien, er det aldri lenger enn maksimalt 20 meter mellom to anlegg. Gravene og fotgrøftene ligger i utkanten av kjente gravfelt. Kokegrope ligger ikke langt fra gravene. At det finnes en relasjon mellom graver og kokegroper, er relativt velkjent (se for eksempel Gustafson 1999).

En av kokegrope ligger tilsynelatende alene i felt 5, lengst sørvest i undersøkelsesområdet. Hvis vi ser på dateringene skiller en grop til seg ut ved at den er om lag 1000 år eldre enn de andre og således også må ha ligget alene (S23013). Hvordan vi skal tolke denne type anlegg som ikke har en klar tilknytning til andre kontekster, er uklart.

Firestolperskonstruksjonen ligger midt mellom to fotgrøfter. Denne type konstruksjon er vanligvis tolket som en økonomibygning i forbindelse med for eksempel oppbevaring av korn (Løken 1988). Firestolperskonstruksjoner er imidlertid også funnet i forbindelse med graver flere steder. Det er mulig at denne anleggs-kategorien kan være spor etter konstruksjoner som har hatt en tilknytning til gravfeltet, som dødehus og kulthus.

Brønnen og rydningsrøysa lå også med nærhet til kokegroper og graver. Det er mulig at området i slutten av vikingtid og middelalder er gårdsnær utmark. Både røysa og brønnen har ligget i relativt fuktige områder. Rydningsrøysa kan være en slåtterøys. Brønnen har kanskje vært brukt til å vanne husdyra i tilknytning til et utmarksbeite.

Funnene på lokaliteten er svært få. Det ble funnet tre bryner, hvor en var fra grav S23003 og to stammer fra brønnen S23085. Bryner i graver er relativt vanlig, og brynene fra brønnen kan være mistet nedi brønnen eller kasserte. Ellers ble det funnet nagler, trolig til en kiste og et spyd av merovingertidstype i grava fra merovingertid (S23003). En funnkategori som går igjen i flere kontekster, er brente bein. Det

Lokalitet	Strukturnr	Struktur	Materiale	Lab ID	Datering BP	Avvik ±	Kalibrert alder
Skinnmo 47	S23013	Kokegrop	Bjork, osp, selje/vier, hegg, rogn	Tua-6044	2995	35	BC 1310-1130
Skinnmo 47	S23071	Kokegrop	Bjork, selje vier/osp hegg/rogn	T-18446	1930	90	BC 40-210
Skinnmo 47	S23063	Kokegrop	Bjork, ask	T18444	1825	80	AD 80-320
Skinnmo 47	S23018	Kokegrop	Bjork	Tua-6045	1815	30	AD 135-240
Skinnmo 47	S23019	Kokegrop	Bjork	Tua-6043	1780	35	AD 170-330
Skinnmo 47	S23041	Ovn	Bjork, hassel	T-18445	1720	45	AD 250-390
Skinnmo 47	S23074	Kokegrop	Bjork	T-18443	1650	95	AD 250-540
Skinnmo 47	S23016	Kokegrop	Vier/osp, selje	T-18442	1600	75	AD 380-560
Skinnmo 47	S23085	Brønn	Bjork, hassel	T-18447	875	75	AD 1040-1230
Skinnmo 47	S23003	Grav	Eik, mineralisert fra spydskaft	TUa-6788	1385	30	AD 630-670

Tabell 11.4: Tabell over ¹⁴C-dateringer på Skinnmo 47.
Table 11.4: Radiocarbon dates from Skinnmo 47.

ble funnet fragmenter av brente bein i gravhaugen S23017, og disse er tolket som menneskebein av Professor dr. med. Per Holck. I stolpehullene fra fire stolperskonstruksjonen er det funnet brente bein av ubestemte mammalia. I en del nedgravninger og kokegrop er det også funnet brente bein av ubestemte mammalia. I kokegropene stammer nok disse fra mat som er tilberedt i gropene. I brønnen S23085 er det funnet både menneske og dyrebein. En forklaring på dette kan være at beina har havnet ned i brønnen som en følge av avrenning fra slettede gravhauger og fra kokegropene i området. Det kan også dreie seg om bevisste deponeringer.

Funnet av en bergartsøks i et fuktig område kan indikere at dette har vært et offerfunn. Offerfunn i myrer er vanlig gjennom hele steinalderen (Karsten 1994).

Til tross for at det ble åpnet opp 12 000 m², var antallet strukturer relativt lavt. En årsak til dette kan ha vært den harde nedpløyningen av området. Det var flere steder tydelig at ploegen hadde fjernet de grunneste ildstedene. Noen av de siste restene var synlig som en stripe kull i pløyesporet i undergrunnen. At det likevel ble funnet kokegrop og stolpehull gjør at pløyningen ikke kan være hele forklaringen på den lave funnfrekvensen. Felt 3 bar preg av å ha flere fuktige partier, og det var mange og dype drengrofter her. Dette kan ha vært en av grunnene til at området har vært regnet som uegnet for bebyggelse, men tydeligvis ikke for graver og kokegrop. Det er naturlig at ikke alle områder har vært like attraktive til

bebyggelse. Undersøkelsen viser også at kulturminnene i stor grad finnes i relasjon til hverandre selv om enkeltanlegg også finnes.

Med unntak av en mesolittisk hulkiløks og en datert kokegrop til bronsealder, er de undersøkte strukturene fra jernalder. Kokegropene har et tyngdepunkt i eldre jernalder, mens flatmarksgraven og den mulige brønnen kan settes til merovingertid og vikingtid. Ellers bærer området preg av moderne inngrep i forbindelse med dyrking og nydyrking.

Katalog

C56072/1–5. Gravfunn fra merovingertid

1) **Spyd** av jern med rund fal og flatt lansettformet/bladformet blad. Bredden på bladet er størst noe over over midten. På grunn av korrosjon er det litt usikkert hvor falen begynner. Lengden er omlag 30 centimeter. Inkludert rester av spydskaft og korrosjonsprodukter er spydet 38 centimeter. Største bredde noe over midten på spydodden er 4,5 centimeter. Spydet er i tre deler og det er rustet hull på falen. Ligner Gudesens "Spyd med lite blad" Pl. 12, fig b. Spydet dateres til mellom 550 og 650 (Gudesen 1980:44). Rester av treverk fra spydskaftet er bestemt til Quercus av Helge I. Høeg. Antall fragmenter: 3. Mål: Stl: 38, centimeter. Stb: 4,5 centimeter.

2–24) **Klinknagler** av jern.

26) **Prøve** tatt fra mørkt fettete lag med nedbrutt organisk materiale på bunnen av grava.

27) **Prøve** av mineralisert tre fra spydskaft. Vedartbestemt til quercus av Helge I. Høeg. Vekt: 1g.

C56073/1–8**Firestolperskonstruksjon**

- 1) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Antall fragmenter: 18. Vekt: 0,7g. Strukturnr: S23033.
- 2) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Antall fragmenter: 27. Vekt: 2,1g. Strukturnr: S23032.
- 3) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Antall fragmenter: 36. Strukturnr: S23030.
- 4) **Trekullprøve**.
- 5–8) **Makrofossilprøver**.

C56074/1–6. Brønn fra vikingtid

- 1) **Bryne** av skifrig stein (Eidsborgstein?), kvadratisk tverrsnitt. Slipt på alle sider. Brukket i begge ender. Mål: L: 9 cm. B: 1,9 cm. T: 1,9 cm.
- 2) **Bryne** av skifrig stein (Eidsborgstein?), tilnærmet kvadratisk tverrsnitt. Slipt på alle sider. Rett avslutning i ene enden, skrå i den andre. Litt ujevnt slipt. Mål: L: 25 cm. B: 1,3 cm. T: 1,5 cm.
- 3) Variabelt **brente bein**. Synes hovedsaklig å være dyrebein, men et par biter av et voksent (eldre?) menneske synes å være iblandet. Usikkert kjønn. Analysert av Per Holck. Vekt: 14g.
- 4) Kraftig **brent beinbit**, mulig menneskebein. Analysert av Per Holck.
- 5) Kraftig brente småbiter, sannsynligvis **dyrebein**. Analysert av Per Holck. Vekt: 3g.
- 6) **Trekullprøve**.

C56075/1–42. Andre funn fra lokaliteten

- 1) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Antall fragmenter: 32. Vekt: 3,4g. S23041 Kokegrop
- 2) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Antall fragmenter: 9. Vekt: 0,1g. S23096 Nedgravning
- 3) **Brente bein** av lemmeknokkel av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Antall fragmenter: 2. Vekt: 1g. S23041 Mulig ovn.
- 4) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,3g. S23094 Nedgravning.
- 5) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Antall fragmenter: 2. Vekt: 0,2g. S23067 Kokegrop
- 6–42) **Trekullprøver**

C56081/1–7. Gravfunn fra jernalder

- 1) Kraftig **brent bein**, tolket som menneskebein. Analysert av Per Holck. Vekt: <1g. S23017 Utp-løyd gravhaug med moderne forstyrrelser. Lag 2.
- 2) To småbiter kraftig **brente bein**, tolket som menneskebein. Analysert av Per Holck. Vekt: <1g. S23017 Utp-løyd gravhaug med moderne forstyrrelser. Lag 1.
- 3) Kraftig **brent bein**, tolket som menneskebein. Analysert av Per Holck. Vekt: <1g. S23017 Utp-løyd gravhaug med moderne forstyrrelser. Lag 2.

- 4) Kraftig **brent bein**, tolket som menneskebein. Analysert av Per Holck. Vekt: <1g. S23017 Utp-løyd gravhaug med moderne forstyrrelser. Lag 2.
- 5) **Trekullprøve**.

C56558/1**Enkeltfunn fra steinalder**

- 1) **Bergartsøks** av hornfels eller lignende. Øksa har en hulslepet egg, det vil si konkav egg på ene siden. Overflaten på øksa er forvitret. Den ble funnet ved markvandring i et drenert område som trolig har vært myr. Kanskje er øksa et offerfunn. Mål: Stl: 12,7 cm. Stb: 3,5 cm. Stt: 3 cm. Enkeltfunn.

Chapter 11: Skinnmo 47 – A four-post structure, a Merovingian Period burial, a well from the Middle Ages, and cooking pits and oven from the Iron Age.

Summary:

The site Skinnmo 47 (ID 112778) at Skinnmo farm (gnr. 2045, bnr. 1, 2, 3, and 4) was excavated in 2005 and 2006 (figure 11.1). The initial site assessment had identified concentrations of features interpreted as postholes, cooking pits, as well as other unidentified features (Wooley 1999).

In 2005, the topsoil was removed from an area of 12,000 sq. metres. Several prehistoric features were uncovered (see below). In 2006, another 2,880 sq. metres were excavated without the identification of any prehistoric activity. The investigations were mainly focussed on arable land, but also comprised a small area of forest.

One unmarked grave, remains of a barrow with a ring-ditch, two additional ring-ditches, and six postholes (of which four constituted a four-post construction) were uncovered. In addition 26 cooking pits, eight hearths, four charcoal patches, one possible oven and two unidentified pits were excavated. More than 40 of the 90 features originally recorded (and a number of unrecorded ones) were dismissed during excavation as natural features or modern disturbances. The damaged barrow had also been spoilt by modern activities, and a modern oil barrel was buried at its centre.

The unmarked grave was sectioned using a mechanical excavator. Since a grave was identified, all the excavated soil was sieved. The remaining half of the burial was excavated stratigraphically and finds were recorded in-situ. One feature should possibly be identified as an oven. It consisted of a circular pit lined with red-burned silt, with charcoal partially within and below this layer. The feature was examined through a combination of single context excavation and sections.

One half of the possible well was excavated with a mechanical digger and the section recorded. The remaining half was excavated by hand and recorded stratigraphically. The feature was considerably disturbed by modern drainage ditches. Other features (pits, cooking pits and hearths) were recorded in section.

A spear head, a knife, clench-nails and a hone came to light in the unmarked grave. In the probable well two hone stones were found. A Mesolithic stone axe was found during field walking. In addition, burnt bones, 49 charcoal sample and five macrofossil samples were collected. Small finds and samples are listed in the collections of the Museum of Cultural History at C56558, C56072–C56075 and C56081.